

Deres ref.: 2017/6450

Vår ref.19/03979

Dato: 29.04.2019

Innspill til forslag til tiltaksplan mot skadelige fremmede organismer

En tiltaksplan mot skadelige fremmede organismer blir et viktig hjelpemiddel med tanke på å forebygge spredning av fremmede arter, og for å legge til rette for bekjempelsestiltak der man allerede har en introduksjon av en skadelig fremmed organisme. De forslag til videre arbeid mot skadelige fremmede organismer som det legges opp til i dette forslaget til tiltaksplan vil etter Veterinærinstituttets mening styrke dette arbeidet betydelig, og redusere faren for spredning av fremmede arter og bedre mulighetene for tiltak mot kjente introduksjoner. Det dette forslaget i liten grad belyser, er de muligheter og begrensninger som ligger i regelverket med tanke på gjennomføringen av hasteaksjoner knyttet til tiltak mot fremmede arter. Videre mener Veterinærinstituttet at det må settes fokus på skandinavisk, nordisk og europeisk sektorsamarbeid, da andre lands håndtering og regelverk knyttet til fremmede arter er avgjørende for Norges muligheter til å holde artene ute. Bruk av miljø-DNA, som er et godt og kraftfullt verktøy, krever at metodeutviklingen og anbefalingene sees i sammenheng med tilsvarende prosesser og anbefalinger i Europa. Det bør også stilles nødvendige krav til metodevalidering.

Spesifikke innspill

Kapittel 2.2. Samarbeid og organisering

Dette kapittelet bør ha et eget punkt på sektorsamarbeid utover Norges grenser. Planen bør ha et fokus på skandinavisk, nordisk og europeisk sektorsamarbeid, da andre lands håndtering og regelverk knyttet til fremmede arter er avgjørende for Norges muligheter til å holde artene ute. Dette gjelder særlig der det er spredningsrisiko over landegrenser (Sverige, Finland, Russland). Dette kan også vurderes inn under 2.1. (overordnede anbefalinger), punkt VI «Samarbeid om tiltak», hvor vi mener at sektorsamarbeid også bør inkludere internasjonalt nivå (som et minimum Norden).

Kapittel 2.3 Regelverk og veiledning

Veterinærinstituttet erfarer at det kan være manglende forståelse om hvorvidt det eksisterende regelverket gir rom for å iverksette hasteaksjoner når det påvises spredning av fremmede arter. Dette spesielt ved tilfeller hvor tiltak krever bruk av kjemiske midler. Tidlig i en etableringsfase kan det være mulig å fjerne en introdusert art uten altfor stor ressursbruk og negative miljøkonsekvenser. Får derimot arten tid til å etablere seg og spre seg videre, vil eventuelle tiltak fort bli betydelig mer omfattende og i verste fall føre til en varig etablering av den uønskede arten. Med bakgrunn i dette ser Veterinærinstituttet det som viktig at kapittel 2.3 *Regelverk og veiledning* utvides med et ekstra tiltak. Dette må ha som mål å avdekke de mulighetene som finnes innefor eksisterende regelverk med tanke på å korte ned tiden fra en introduksjon av en fremmed art påvises til tiltak kan iverksettes. Sekundært må man vurdere eventuelle muligheter for endring av regelverk dersom dette er påkrevd for å kunne redusere reaksjonstiden fra påvisning til eventuelle tiltak. Det bør vurderes om dette skal nevnes kort under 2.1. (overordnede anbefalinger), punkt III «Tidlig innsats». Tiltak i tidlig fase bør inkludere mulighet for raskere bekjempelse (hasteaksjoner) enn dagens lovverk åpner for.

Kapittel 2.5. Kartlegging, overvåkning og tidlig varslings.

Veterinærinstituttet støtter tiltaksplanens satsning på miljø-DNA som verktøy for tidlig påvisning og overvåkning av fremmede arter. Veterinærinstituttet har 10 års erfaring med utvikling, validering og bruk av miljø-DNA for påvisning av infeksjose patogener (som *Aphanomyces astaci*/krepsepest og *Gyrodactylus salaris*) og

smittebærende fremmede arter (som signalkreps) - alle tre høyrisikoarter på fremmedatslista 2018. Veterinærinstituttet har gjennom disse årene fått god, men blandet erfaring med miljø-DNA metodenes effektivitet, ikke minst knyttet til vannkvalitet og artenes biologi. Det er også fallgruver med miljø-DNA overvåking som har en tendens til å bli underkommunisert.

Veterinærinstituttet ønsker derfor å understreke at ved tildeling av midler til metodeutvikling er det stort behov for validering av miljø-DNA-metoder før de erstatter tidligere overvåkningsmetoder, bl.a. gjennom å sammenligne miljø-DNA og tradisjonell overvåking, og ved å sette krav til dokumentasjon med hensyn til spesifisitet og deteksjonsgrenser. Det bør også stilles krav til fagfellevurdering av metoder. Det foregår et omfattende arbeid i Europa i COST-aksjonen DNAqua-NET (<http://dnaqua.net/>). Et overordnet mål i dette arbeidet er (gjennom samhandling på tvers av land) å utvikle «gullstandarder» for genetiske verktøy inkludert miljø-DNA for rutinemessig overvåking av europeiske vannsystemer (spesielt knyttet opp mot EUs vanddirektiv, men også selvsagt overvåking med tanke på fremmede og truede arter). Veterinærinstituttet og NTNU er representert i denne COST-aksjonen.

Under punkt 2.5.1. mener vi derfor at en frist for kriterier for når/hvordan miljø-DNA bør benyttes i forbindelse med kartlegging og overvåking av fremmede arter innen 01.01.2020, kan være for rask i forhold til behovet for metodevalideringer og mulig synkronisering med europeiske anbefalinger. Kriteriene bør i hvert fall ikke være «låst» etter 1. januar 2020.

Med hilsen

Edgar Brun
Avdelingsdirektør
Avdeling for Fiskehelse og velferd

Asle Moen
Gruppleder bekjempelsesgruppa
Seksjon for Miljø- og smittetiltak